

БӨЛІМ: БАСТАУЫШ СЫНЫП

Бастауыш сынып білім алушыларының есептер шығару арқылы функционалдық сауаттылығын арттыру

ЖАРИЯЛАНДЫ
28.01.2025СІЛТЕМЕ
<https://bilimger.kz/175403/>**Турежанова Нуршат Алпысбайқызы***Бастауыш сынып мұғалімі, педагог – сарапшы.*

Бұл мақалада бастауыш сынып оқушыларының функционалдық сауаттылығын арттырудың жолы ретінде есептер шығару әдісінің тиімділігі қарастырылған. Қазіргі білім беру жүйесінің басты мақсаты — оқушылардың алған білімдерін өмірде қолдануға бейімдеу. Мақалада функционалдық сауаттылықтың маңызы, есептер шығару арқылы оқушылардың сыни ойлауын дамыту әдістері және бұл үдерістің оқу нәтижелеріне әсері талданған.

I. Кіріспе

Бастауыш сынып кезеңі — балалардың мектептегі оқу белсенділігіне негіз қаланатын маңызды кезең. Осы кезеңде қалыптасатын дағдылар мен білімдер олардың болашақтағы білімін және өмірін анықтайды. Бүгінгі күні оқу бағдарламасының басты мақсаттарының бірі — функционалдық сауаттылықты дамыту. Бұл сауаттылық адамға өмірдегі мәселелерді шешу үшін қажетті білім мен дағдыларды қолдана білу қабілетін береді. Оқушылардың функционалдық сауаттылығын арттырудың бір тиімді жолы — есептер шығару. Есептер тек математикалық дағдыларды дамытып қана қоймай, олардың ойлау қабілетін жетілдіруге, логикалық ойлауды және күнделікті өмірде қажет болатын мәселелерді шешуге үйретеді.

II. Негізгі бөлім

Функционалдық сауаттылық және оның маңызы: Функционалдық сауаттылық — бұл адамның алған білімін күнделікті өмірде қолдана білуі, мәселені шешуге және ақпаратты талдауға қабілеті. Бастауыш сынып оқушыларының функционалдық сауаттылығын дамыту оқу мен тәрбиелеудің басты міндеттерінің бірі болып табылады. Оқушыларға тек теориялық білім беру ғана емес, сонымен қатар алған білімдерін өмірде қолдануға үйрету өте маңызды.

Есептер шығару арқылы функционалдық сауаттылықты арттыру: Есептер шығару — бастауыш сынып оқушыларына функционалдық сауаттылықты арттырудың тиімді тәсілі. Есептер математикалық білімді ғана емес, оқушылардың ойлау қабілетін де дамытады. Оқушылар есеп шығарғанда тек математикалық амалдарды ғана емес, сонымен қатар өмірде кездесетін мәселелерді шешу үшін қажетті дағдыларды меңгереді. Әрбір есеп — бұл бір мәселені шешу жолындағы маңызды қадам. Оқушылар есеп шығарудың әртүрлі әдіс-тәсілдерін қолдана отырып, әрқашан мәселенің шешімін табуға тырысады. Бұл әдіс оқушылардың шығармашылық ойлауын дамытып, сыни тұрғыдан ойлау қабілетін арттырады.

Есептер шығару арқылы ойлау қабілетін дамыту: Есептер шығару барысында балалар тек сандарды немесе формулаларды пайдаланып қана қоймай, олардың логикалық ойлауын жетілдіреді. Олар мәселенің шешімін табу үшін әртүрлі тәсілдерді қолданады, өздерінің талдауларын жасап, нәтижеге қалай жеткенін түсіндіреді. Мысалы, «Бір күні дүкенде 8 балмұздақ сатып алдым. Әр балмұздақ 100 теңге тұрады. Барлығы қанша теңге болады?» деген есеп оқушының қарапайым арифметикалық амалдардан бөлек, шын өмірде кездесетін жағдайды талдауға, шешім қабылдауға үйретеді.

Күнделікті өмірмен байланысты тапсырмалар: Бастауыш сынып оқушыларына өмірде кездесетін нақты жағдайлардан алынған есептер берілгенде, олар есеп шығарудың маңыздылығын түсінеді. Мысалы, дүкенде сатып алынған тауардың бағасын есептеу, уақытты дұрыс бөліп, жоспар құру сияқты тапсырмалар оқушылардың математикалық сауаттылығын ғана емес, күнделікті өмірдегі дағдыларын да дамытады. Бұл тәсіл олардың оқу материалын тиімді қолдануына көмектеседі.

Топтық және жеке жұмыс әдістері: Есептер шығару барысында оқушылар топпен немесе жеке жұмыс істеу арқылы өз ойларын білдіріп, пікір алмасып, есептің шешімін табады. Топпен жұмыс істегенде, балалар бір-бірінен үйренеді, бірлесіп жұмыс істей отырып, өз білімдерін жетілдіреді. Жеке жұмыс кезінде оқушылар өз бетінше жұмыс істеп, есепті шешуде дербестік танытады. Әр екі әдіс те оқушылардың функционалдық сауаттылығын арттыруда өз рөлін атқарады.

III. Қорытынды

Бастауыш сынып оқушыларының функционалдық сауаттылығын арттыру үшін есептер шығару — өте тиімді әдіс. Ол балалардың математикалық білімдерін тереңдетіп қана қоймай, олардың ойлау қабілеттерін дамытады, сыни ойлауға үйретеді және алған білімдерін күнделікті өмірде қолдануға мүмкіндік береді. Есептер шығару арқылы оқушылардың танымдық белсенділіктері артып, олар практикалық дағдыларды игеріп, өмірге дайын тұлға ретінде қалыптасады. Сондықтан мұғалімдер бастауыш сыныпта оқушыларға есептер шығару арқылы функционалдық сауаттылықты дамытуға ерекше назар аударуы қажет.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. Құрманалиева, Г. Қ. (2015). *Бастауыш білім беру психологиясы*. Алматы: Мектеп.
2. Балақаев, М. (2018). *Математика сабағында шығармашылық жұмыс*. Астана: Нұрлы жол.
3. Әбілқасымова, Қ. (2019). *Жас оқушылардың функционалдық сауаттылығын дамыту*. Тараз: Жамбыл университетінің баспасы.

ҚМ АА Күәлік нөмірі: **KZ45VPY00102718** — ҚР Мәдениет және Ақпарат министрлігі

© 2026 **Bilimger.kz** Ақпараттық-танымдық білім порталы. Барлық мазмұн авторлық құқықпен қорғалған.